

Ako historici píšú biografie – Ecriture historique de la biographie

Pod týmto názvom sa konala trojstranná medzinárodná konferencia 22. a 23. 9. 2011 v Pálffyho paláci na Zámockej ulici 47 v Bratislave. Uskutočnila sa vďaka spoločnému projektu SAV – CNRS na roky 2011-2012, ktorého nositeľmi sú Historický ústav SAV a výskumné centrum IRICE na Univerzite Paríž 1, Panthéon-Sorbonne (zodpovední riešitelia PhDr. Bohumila Ferenčuhová, DrSc. a prof. Antoine Marès) v spolupráci s Historickým ústavom AV ČR. Na projekte zo slovenskej strany ďalej pracuje PhDr. Slavomír Michálek, DrSc. riaditeľ Historického ústavu SAV, PhDr. Alena Bartlová, CSc., Mgr. Jaroslava Roguľová, PhD. a Mgr. Michal Kšiňan, ktorý medzičasom (28. 11. 2011) obhájil dizertačnú prácu o Štefánikovi formou cotutelle (pod dvojítm vedením) a získal titul PhD a zároveň docteur en histoire na parížskej Sorbone. Podujatie zahrnul do svojich aktivít Slovenský národný komitét historikov a svojím dielom prispela Slovenská historická spoločnosť pri SAV (sekcia všeobecných dejín a sekcia novších dejín). Vzácnu priazeň vedeckým rozpravám z oblasti spoločenských vied prijatím aktívnych účastníkov prejavili veľvyslanci Francúzska a Českej republiky na Slovensku páni Jean-Marie Bruno a Jakub Karfík. Záštitu nad konferenciou prevzala predsedníčka vlády Slovenskej republiky Iveta Radičová.

Podujatie bolo súčasťou aktivít francúzsko-česko-slovenskej komisie historikov, ktoré začali medzinárodnou konferenciou v Paríži roku 1968, po nútenom prerušení boli roku 1989 opäť obnovené. Odvtedy niekoľko historikov z troch krajín raz za dva roky striedavo v Paríži, Prahe a Bratislave organizuje rozpravy na rôzne historické témy. Spoločne tak uľahčujú prúdenie myšlienok, skúseností a metód práce v oblasti historických vied v dnes spoločnej Európskej únii. Usilujú sa zároveň o medzigeneračnú spoluprácu a vedecký rast mladých výskumníkov a doktorandov. Komisia nikdy nebola uzavretým krúžkom, ale dávala priestor mnohým – z 15 referentov tohtoročnej konferencie na nich tohto roku 10 vystúpilo prvý raz. Rovnako sa tešíme každému účastníkovi v publiku a v diskusii – podľa prezenčnej listiny vedecké rozpravy v rámci niektorého z blokov absolvovalo viac ako 50 účastníkov.

Vzťah medzi históriou a biografiou je dlhodobý ambivalentný. Historiografia síce často považuje biografiu za okrajový žáner, no historické životopisy sú pre vedcov – historikov prítiahľivé a zaznamenávajú veľký úspech u čitateľskej verejnosti. Konferencia pomohla objasniť rôzne teoretické prístupy k výskumu, rôzne interpretácie a stvárnenia historických postáv, človeka, ľudí, ich dejinnej roly a postojov k svetu. Prednášajúci upozornili na množstvo otázok, ktoré je možné položiť si pri podobných výskumoch. Venovali pozornosť pramennej základni a heuristike biografických tém a aplikovali ich na množstvo konkrétnych portrétov, kladúc si pri tom mnohé teoretické otázky. Prof. Marès venoval pozornosť Edvardovi Benešovi a historiografii, ktorá ho spracovala. Kontrapunktom k jeho teoreticky fundovanej prednáške bolo obsažné vystúpenie PhDr. Jindřicha Dejmka, DrSc. z Historického ústavu AV ČR, autora obsiahlej biografie politika, dlhoročného ministra zahraničných vecí prvej ČSR a jej druhého prezidenta. Dr. Catherine Horel prezentovala svoj výskum Miklósa Horthyho. Francúzsky odborník na slovenské dejiny Dr. Etienne Boissérie analyzoval slovenskú historiografickú produkciu venovanú postave politika a diplomata Milana Hodžu. Tú istú osobnosť predstavila aj Dr. A. Bartlová, ktorá problematiku biografii dala do kontextu súčasnosti a svojich skúseností s prácou na dokumentárnych filmoch o M. M. Hodžovi, V.

Šrobárovi, I. Déerovi a Š. Janšákovi. Odznali prednášky na tému ako písať *biografie slovenských osobností* na príklade M. R. Štefánika (M. Kšiňan), Martina Rázusa (J. Roguľová) a Bohdana Pavľu (B. Ferenčuhová). Prednášajúci predstavili poslucháčom niekoľko výskumov celých skupín – napríklad francúzskych diplomatov vo vzťahu k strednej Európe (Isabelle Davion – špecialistka na vzťahy francúzsko-československo-poľské), slovenských diplomatov (S. Michálek), českých frankofilov v oblasti umenia a vedy (M. Makariusová a J. Martínek) či komunistických disidentov vo Francúzsku po prvej svetovej vojne (prof. Sophie Coeuré). Konferencia problematiku skúmala aj pod zorným uhlom rodových štúdií a kultúrnych dejín 19. storočia. Práve tento blok vďaka fundovaným a zaujímavým prednáškam takých vynikajúcich odborníkov na túto problematiku ako prof. Milena Lenderová z Univerzity v Pardubiciach a PhDr. Magdalena Pokorná, PhD z Historického ústavu AV ČR sa tešil mimoriadnemu záujmu zo strany poslucháčov. K základným témam patrilo úsilie čeliť dvojitému nebezpečenstvu v práci historika na biografiách – zvodom hagiografie na jednej a hyperkritickému diskurzu na druhej strane. Reflexie obohatila diskusia z pléna, ktorá bola prínosom pre každého účastníka.

PhDr. Bohumila Ferenčuhová, DrSc.